

Kyrkomålaren Johan N Backman aktuell

vid Vi Norrifråns månadsträff 1.11.2018

Den altaruppsats som omringar altartavlan i Karleby kyrka har målats på 1740-talet och fyller nästan hela korsväggen. Den är målad på pannå av grova, breda lodräta plankor. Arbetet påbörjades år 1748 då två tolfte bräder inköptes. Målaren, träsnidaren och tapetfabrikören Johan N Backman fick 400 daler kopparmynt för målningen.

Johan N Backman föddes 1706 i Nedervetil på Bastubacka hemman. Han var äldsta barnet i Nils Larsson Bastubackas och Elisabeth (Lisa) Larsdotter Skogs familj. Att födas som äldsta sonen betydde att Johan skulle överta hemmanet efter sin far men så blev det inte.

Av någon anledning valde han ett annat yrke. Han började studera i Västerås och livnärde sig och sin familj som målare. Men inte vilken målare som helst, utan en berömd kyrkomålare.

-I dag finns hans verk förutom i Karleby kyrka även i Nedervetil, Kronoby, Lochteå, Vetil, Toholampi, Saarijärvi, Alavus, Keuru och Tavastkyro kyrkor, konstaterade Seija Johnson som doktorerat på Backman och hans hustru Maria Laiberg.

När Backmans mor dog 1727 hade hon fött tio barn av vilka sju var vid liv vid hennes frånfälle. Johan var då 21 år och myndig om några år. Senast 1730 flyttade han till Sverige för att börja studera som lärdräng hos Jacob Schönfeldt i Västerås.

Anteckningar i olika församlingars kommunionlängder är bristfälliga, men man antar att han bodde i Sverige i ca 10 år. Under den tiden utbildade han sig till barockmålare.

-När han bytte namn från Bastubacka till Backman vet man inte. Han återvände inte till Nedervetil utan till Gamlakarleby stad när han dök upp i december 1741 och började genast dekorera kyrkor.

Var och när John N Backman och Maria Laiberg gifte sig vet man inte. Men målaren som dekorerade kyrkor hade bildat familj, men vem var hans unga fru, Maria? Hon var dotter till sockenskrivaren Thomas Laiberg och hans hustru Brita Catharina Scherping.

I vår tid anses Johan N Backman vara sin tids skickligaste kyrkomålare i Österbotten, men han tillverkade och utsmyckade också predikstolar. Han utsmyckade även en pyramid som rests till kung Adolf Fredriks ära när han besökte Gamlakarleby år 1752.

Enligt bouppteckningsinstrumentet avled Johan N Backman i augusti 1765 i Nedervetil. Maria avled i mars två år senare. Ur bouppteckningsinstrumentet framgår hur paret klädde sig, vilka husgeråd de ägde, vilka verktyg en snickare använde och vilka färger en kyrkomålare hade till hands på 1700-talet.

Seija Johnsons anförande var intressant och väl uppbyggt.

Dagens andra gäst var systemern Eivor Lilja. Hon emigrerade till Sverige efter studenten 1968. Sedan fyra år är hon pensionär. Hon verkar som ordförande i Föreningen Väntjänsten i Lindsdal som är ett samarbete mellan PRO, SPF, Röda Korset, församlingen och ICA i Lindsdal.

-Det är ju allmänt känt att en väntjänst i ett samhälle tillför trygghet särskilt i vargatider. Förra året öppnade vi en tjänsteförmedling som erbjuder gratis småtjänster som kompletterar kommunens hemtjänst och de egna nätverken, framhöll Lilja.

I våras ledde hon en studiecirkel om Finland inom PRO Lindsdal med nio deltagare. Intresset är stort och många av deltagarna ville hälsa på i Karleby samt bekanta sig med Österbotten. I Lindsdal som ligger norr om Kalmar finns två pensionärsföreningar med 400 medlemmar. Allt tyder på att samarbete kommer att inledas mellan Vi Norrifrån och Pro Lindsdal.

För det musikaliska underhållet svarade Pekka Rannisto och Jan-Erik Nordström. Musikduon var ett piggt inslag i programmet och vi ser gärna att de återkommer. Pensionärskören Vi Norrifrån uppträdde under John Storbackas ledning. Mötet öppnades och avslutades av ordföranden. Den 14 december kl. 13.00 samlas vi till julfest i Mikaelsalen. Hjärtligt välkomna!

Ole Granholm

Jan-Erik Nordström, Seija Johnson, Eivor Lilja och Pekka Rannisto var dagens gäster. (Bild Ole Granholm)